

Notat

Visionspapir og grundlag for en funktionel og bygningsmæssig helhedsplan for fremtidens Specialsygehus Sønderborg

1. Indledning

Baggrund

Med vedtagelsen i november 2008 af *Tillæg til gennemførelsesplanen "Fremtidens sygehuse fra plan til virkelighed"*. *Fremtidig sygehusstruktur i Sønderjylland*. fastlagde Regionsrådet rammerne for den fremtidige udvikling af sygehusstrukturen i Sygehus Sønderjylland.

Vedtagelsen betyder, at når sygehusstrukturen er gennemført fuldt ud vil Sygehus Sønderjylland omfatte:

- Akut- og hovedsygehus i Aabenraa med fælles akutmodtagelse
- Sammedagssygehus i Tønder med skadeklinik
- Ophør af al sygehusvirksomhed i Haderslev i 2018
- At Sønderborg Sygehus under respekt for faglige og kvalitetsmæssige kriterier omdannes til et specialsygehus med bl.a. følgende funktioner:
 - Medicinsk funktion med modtagelse af visiterede akutte medicinske patienter
 - Ortopædkirurgisk funktion til behandling af stationære elektive patienter
 - Dagkirurgi
 - Medicinsk ambulans behandling
 - Døgndækket skadestuefunktion med lægelig back-up

I maj 2009 blev der med udgangspunkt i ovenstående, udarbejdet en samlet generalplan for Sygehus Sønderjylland. Denne har karakter af et volumenstudie.

Efterfølgende er vedtagelsen blevet justeret, idet der som et led i konstitueringsaftalen i 2009 blev besluttet, at øjenområdet skal placeres i Sønderborg. Endvidere er det som en del af budgetforliget for 2012 besluttet, at lukning af al sygehusvirksomhed i Haderslev fremrykkes til 2014.

I forlængelse af ovennævnte vedtagelser og den udarbejdede generalplan er der udarbejdet og vedtaget en helhedsplan og byggeprogram for Aabenraa. Sammedagssygehuset i Tønder blev etableret i 2010 i forbindelse med Sygehus Sønderjyllands virksomhedsmæssige konsolideringstiltag.

På dialogmøde mellem Sygehus Sønderjylland og Sundhedsstaben i Region Syddanmark den 29. november 2011 blev det besluttet, at volumenstudiet fra generalplanen, for så vidt angår Sønderborg, skulle opdateres så den er baseret på aktivitetstal fra 2010. Sundhedsstaben i Regionen gennemførte herefter denne opdatering (Bilag 1).

Sideløbende med opdateringen af volumenstudiet, har en arbejdsgruppe nedsat af direktionen ved Sygehus Sønderjylland og som består af de berørte afdelingsledelser, drøftet den fremtidige funktionelle indretning af Specialsygehus Sønderborg.

Arbejdet med Specialsygehus Sønderborg skal ses i relation til Sygehus Sønderjyllands arbejde med etablering af centre, som erstatning for de nuværende afdelinger. Denne organisationsforandring får stor indflydelse på den endelige udformning af Specialsygehus Sønderborg.

Direktionen ved Sygehus Sønderjylland har imidlertid ønsket at udarbejde nærværende visionspapir og grundlag for en funktionel og bygningsmæssig helhedsplan for fremtidens Specialsygehus Sønderborg på nuværende tidspunkt. Dette for at understrege, at det som er skitseret i generalplanen ikke nødvendigvis er den eneste og mest optimale måde at indrette Specialsygehus Sønderborg på. Dette anføres også i generalplanen:

'Det skal understreges at ovenstående forslag til disponering kun er et volumenstudie og at en reduktion og omdisponering af hovedkomplekset på Sønderborg Sygehus, med en ændret funktion, kræver dybere studier.'

Det foreliggende papir er første skridt i dette dybere studie, og indeholder en vision og et grundlag for en funktionel og bygningsmæssig helhedsplan for fremtidens Specialsygehus Sønderborg. Notatet skal ses som en forløber for udarbejdelsen af den egentlige helhedsplan og det egentlige idékatalog/byggeprogram, da udarbejdelsen af disse er afhængig af en mere detaljeret rammeplanlægning af de enkelte centre, som først forventes færdiggjorte ultimo 2012.

Disposition

I **afsnit 2** formuleres Sygehus Sønderjyllands vision for specialsygehuset i Sønderborg, hvorefter der i **afsnit 3** gives en kort beskrivelse af det nuværende Sygehus Sønderjylland, Sønderborg for så vidt den nuværende virksomhed og de bygningsmæssige forhold. I **afsnit 4** skitseres fremtidens Specialsygehus Sønderborg efter 2018 og i **afsnit 5** skitseres oplægget til den fremtidige bygningsmæssige arealdisponering. Endeligt er der i **afsnit 6** en konklusion.

2. Sygehus Sønderjyllands vision for Specialsygehus Sønderborg

Høj kvalitet i behandlingen er en af hjørnestenene i Sygehus Sønderjyllands strategiske vision – Kvalitet Døgnet Rundt – og har selv sagt været afgørende i de overvejelser, der er foretaget i forbindelse med udarbejdelse af det foreliggende oplæg vedrørende omdannelse af Sygehus Sønderjylland, Sønderborg til et specialsygehus. Sygehuset skal fremtidssikres, og derfor er det af stor betydning, at sygehuset bliver kendetegnet ved kvalitet, sammenhæng og tilgængelighed i behandlingen, og at det er anerkendt som et innovativt sygehus inden for dets spidskompetencer.

Specialsygehusets spidskompetencer skal udvikles til at omfatte:

- Behandling af genetiske og livsstilsbetingede kroniske medicinske sygdomme, herunder varetagelse af regionsfunktioner i lungemedicin
- Palliativ behandling
- Ortopædkirurgiske alloplastikker som regionsfunktion
- Dagkirurgi, herunder varetagelse af regionsfunktioner i øjenkirurgi og håndkirurgi

I forlængelse af ovennævnte kliniske indsatsområder er visionen, at sygehuset tillige skal opnå tværsektoriel anerkendelse inden for sundhedsområdet, som et læringscenter inden for kronikerområdet, og - i samarbejde med SDU, kommuner, lokale virksomheder m.fl. - som et udviklingscenter for patientrelaterede velfærdsteknologier.

Desuden lægges der vægt på, at Specialsygehus Sønderborg er kendetegnet ved, at der er let adgang for de mange, da der vil være et betydeligt antal ambulante/dagkirurgiske kontakter på Specialsygehuset.

3. Beskrivelse af det nuværende Sygehus Sønderjylland, Sønderborg

Som tidligere statsejet hospital og hovedsygehus i Sønderjyllands Amt er sygehuset i Sønderborg stadig den største driftsmæssige enhed i Sygehus Sønderjyllands virksomhed.

Nedenfor gives en kort beskrivelse af den nuværende kliniske aktivitet og det eksisterende anlæg med henblik på at danne et referencegrundlag for vurderingen af de ændringer, der foreslås i afsnit 4 og 5.

Aktivitetmæssig virksomhed

Sygehuset i Sønderborg er normeret til 233 senge og indeholder følgende kliniske specialer med stationær og ambulansaktivitet:

- Medicin
 - Lungemedicin
 - Onkologi
 - Kardiologi
 - Gastromedicin
 - Nefrologi incl. dialyse
 - Endokrinologi
 - Geriatri
 - Akutmodtagende visitationsafsnit for patienter fra Alssundområdet
- Neurologi
 - Akut modtagelse af apoplekspatienter fra hele det sønderjyske område
- Pædiatri
 - Akutmodtagelse for hele det sønderjyske område
 - Neonatalafsnit for hele det sønderjyske område
- Gynækologi og obstetrik
 - Akutmodtagelse
- Ortopædkirurgi
 - Elektiv
- Urologi
 - Akutmodtagelse for hele det sønderjyske område
- Øre, næse og hals
 - Akutmodtagelse for hele det sønderjyske område
- Oftalmologi
 - Elektiv
- Anæstesiologi
 - Intensivafsnit
 - Palliativt Team

Herudover er der kirurgisk ambulansvirksomhed, og alle laboratoriespecialerne (klinisk kemi, klinisk immunologi, klinisk mikrobiologi og patologi) har hovedsæde i Sønderborg.

Der er endvidere et veludstyret radiologisk afsnit og et relativt stort operationsafsnit (12 stuer).

I dag varetager Sygehus Sønderjylland, Sønderborg en del regionsfunktioner – selvstændigt eller i et formaliseret samarbejde – inden for specialerne diagnostisk radiologi, gynækologi og obstetrik, lungesygdomme, neurologi, oftalmologi, ortopædkirurgi, øre, næse og hals, pædiatri samt urologi. For en opdateret oversigt over regionsfunktioner ved Sygehus Sønderjylland, Sønderborg henvises til bilag 2.

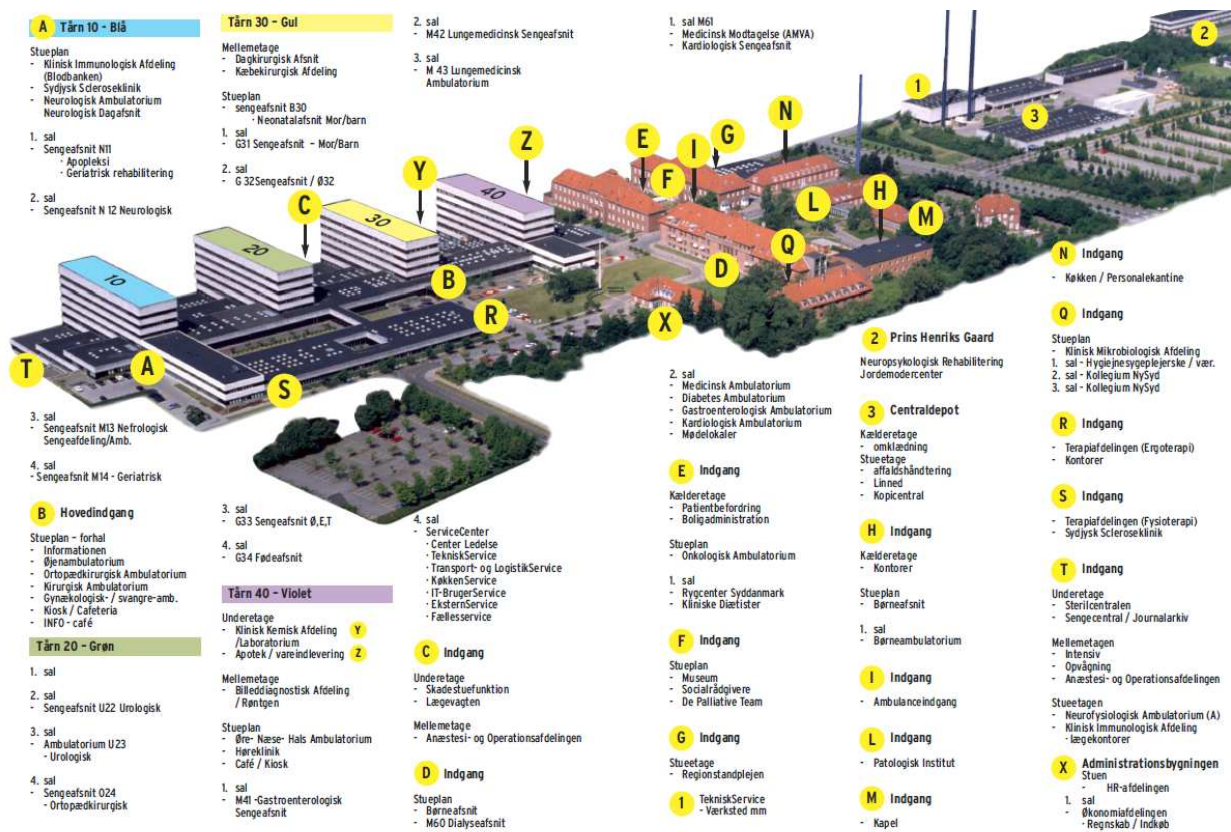
I 2011 var der 17.520 indlæggelser, 150.383 ambulante besøg og 4.149 dagkirurgiske forløb.

I Sønderborg er der i dag ansat, hvad der svarer til ca. 1.400 fuldtidsbeskæftigede personer.

Areal og bygningsmæssige forhold

Det nuværende Sygehus Sønderjylland, Sønderborg er en kombination af ældre utidssvarende bygninger og et nyere komplekst byggeri med mange funktioner på tværs af hinanden, som bærer præg af mange omrokninger gennem tiderne (Figur 1).

Figur 1 Oversigt over den nuværende indretning af Sygehus Sønderjylland, Sønderborg

Bygningerne indeholder tilsammen omkring 90.000 m², som er en kombination af et horisontalt og vertikalt bygningskompleks, hvor underetagen og mellemetagen i højhuskomplekset er delvis kælder og delvis anvendelsesareal¹.

4. Fremtidens Specialsygehus Sønderborg efter 2018

Som nævnt i indledningen, har Sygehus Sønderjylland påbegyndt en større organisationsforandring, hvor de nuværende 22 afdelinger omdannes til 11 centre. Baggrunden for at etablere centre frem for de nuværende afdelinger er, at organisere fremtidens Sygehus Sønderjylland med udgangspunkt i patientforløb frem for specialer.

Det er planen, at to centre bliver hjemmehørende på Specialsygehus Sønderborg, nemlig Medicinsk Center og Sammedagscenteret.

Med det forbehold, at der endnu ikke er udarbejdet egentlige rammeplaner for de kommende centre, tegner der sig følgende profil for specialsygehuset:

Medicinsk Center:

- Regionsfunktioner:
 - Lungemedicin
- Hovedfunktioner:
 - Onkologi
 - Nefrologi incl. dialyse
 - Endokrinologi
 - Palliativ behandling
 - Kroniske hjertesygdomme

¹ For en detaljeret beskrivelse af den nuværende bygningsmasse henvises der til en kortlægning af bygningsmassen udarbejdet af Rambøll Danmark A/S i 2010.

Sammedagscenteret:

- Regionsfunktioner:
 - Oftalmologi
 - Alloplastikker
 - Håndkirurgi

- Hovedfunktioner:
 - Kirurgi
 - Urologi
 - Gynækologi
 - Øre, næse og hals
 - Høreklínik

Desuden vil en del af de centre, som er hjemmehørende i Aabenraa have en betydelig aktivitet på Specialsygehus Sønderborg:

Anæsthesicenteret:

- Intensiv
- Sengeafsnit for stationær ortopædi og 'hotelsenge'

Radiologisk Center:

- Elektiv og akut radiologi

Endeligt vil en del andre centre have ambulans virksomhed på Specialsygehus Sønderborg, som en del af det borgernære tilbud til borgerne i Sønderborg Kommune, med udgangspunkt i, at det der ikke er svært, skal være nært.

Borgernære funktioner (Patienter fra Sønderborg Kommune):

- Døgnåben skadestuefunktion med lægeligt back-up
- Ambulatorier:
 - Medicin
 - Pædiatri
 - Neurologi
 - Gynækologi og obstetrik inkl. jordemoderkonsultation
 - Kirurgi
 - Ortopædkirurgi
 - Urologi
 - Oftalmologi
 - Øre, næse og hals
 - Blodprøvetagning

Aktiviteten i 2020 forventes – ifølge den af Sundhedsstaben i Region Syddanmark anvendte prognosemodel (jf. bilag 1) – at være i størrelsesordenen 7.900 indlæggelsesforløb, 83.000 ambulante besøg og ca. 10.100 dagkirurgiske forløb.

Prognosemodellen vedr. aktiviteten i 2020 er den, som generelt er anvendt i forhold til alle sygehuse i Region Syddanmark.

I ansøgningen om før-screening fra 2009 og i ansøgningen om tilsagnsramme fra 2010 var der beregnet et arealbehov i Aabenraa, der forudsatte et nybyggeri på ca. 44.000 m² og som samtidig forudsatte anvendelse af 30.000 m² i Sønderborg til den fremtidige funktion som specialsygehus. Dette i overensstemmelse med den udarbejdede generalplan for Sygehus Sønderjylland.

I Region Syddanmarks notat af 2. august 2011, hvori der svares på spørgsmål fra Ekspertpanelet vedr. ansøgning om endeligt tilsagn til udbygning af Aabenraa Sygehus anføres følgende:

'Med den arealreduktion, der skete i screeningsrapporten fra november 2010, har det været nødvendigt at tilpasse forudsætningerne i Aabenraa til de nye areal- og økonomirammer. Tilpasningen er primært sket ved at reducere antallet af senge fra 330 til 258, og der er desuden foretaget reduktioner i øvrige arealer såsom laboratorium, køkken og centraldepot. Der er ikke foretaget reduktioner på behandlingsarealerne.

Det forventes, at dette giver den største fleksibilitet i fremtiden. Der er fleksibilitet i byggeriet ved, at ambulatorier og sengestuer indrettes geometrisk ens, og sengebygningen kan udbygges senere om nødvendigt. Såfremt den fremtidige aktivitet ikke kan realiseres inden for de rammer, som det foreløbige tilsagn på 1,25 mia. kr. giver mulighed for, er der mulighed for på sigt enten at tilføje yderligere sengebygninger i Aabenraa, eller at udnytte den betydelige arealreserve, der vil være til stede i Sønderborg, hvor der kun er forudsat anvendt 30.000 m² ud af de 88.000 m² til funktionen som specialsygehus. De 30.000 m² er et areal, der praktisk kan udskilles, mens resten kan afvikles eller anvendes til andet formål. Inden for de 30.000 m² vil der være en vis bufferkapacitet, der vil kunne udnyttes efter behov.'

Dette betyder, at der kan blive behov for at placere yderligere stationær aktivitet på Specialsygehus Sønderborg, end det der fremgår af den ovenfor beskrevne profil.

Handleplan

Frem mod år 2018 forventes det, at der som følge af den etapevise gennemførelse af strukturplanen vil ske en del større aktivitetsmæssige ændringer i Sønderborg. Herudover er der mellem Region Syddanmark og Gigtforeningen indgået en betinget aftale om, at Gigtforeningen flytter ind i højhuskomplekset i 2015 (Tabel 1).

Tabel 1 Aktivitetsmæssige ændringer i Sønderborg frem til 2018

Årstal	Handling	Bemærkning
2012	Flytning af blodtypeserologien til Aabenraa	Behov for øget tilstedevær i Aabenraa som følge af FAM
2014	Flytning af den gynækologisk/obstetriske stationære aktivitet til Aabenraa	Flytter ind i Familiehuset i Aabenraa
	Flytning af den pædiatriske stationære aktivitet til Aabenraa	Flytter ind i Familiehuset i Aabenraa
	Udvidelse af den dagkirurgiske aktivitet	Konsekvens af lukningen i Haderslev
	Præhospital omvisitering af akutte kardiologiske patienter til Aabenraa	Den akutte kardiologi samles i Aabenraa.
	I perioden 2014 til 2018 vil der ske en successiv flytning af laboratorieaktiviteten til Aabenraa	
2015	Indflytning af Gigthospitalet i Sønderborg	Afhængig af endelig aftale
2018	Flytning af den neurologiske stationære aktivitet til Aabenraa	
	Flytning af geriatri til Aabenraa	
	Flytning af den urologiske stationære aktivitet til Aabenraa	
	Flytning af laboratoriernes hovedaktiviteter til Aabenraa	
	Præhospital omvisitering af alle akutte uselekerede medicinske patienter til Aabenraa	
	Reducering i intensivkapaciteten.	

5. Fremtidig arealdisponering

Det i figur 2 skitserede forslag til en mulig udnyttelse af dele af bygningskomplekset i Sønderborg er baseret på en række forudsætninger:

1. For at sikre en optimal drift er det vigtigt at der er en god sammenhæng mellem de enkelte funktioner på Specialsygehus Sønderborg.

Dette er sikret ved, at der før udarbejdelsen af det skitserede forslag, blev udarbejdet et funktionsdiagram, som anskueliggjorde de samarbejdsflader, som der er mellem de enkelte funktioner.

2. Specialsygehus Sønderborg vil være karakteriseret ved, at der er et stort antal ambulante besøg, hvilket betyder, at størstedelen af patienterne er på sygehuset i kort tid.

Med udgangspunkt i visionen om, at der skal være let adgang for de mange, er dette i det skitserede forslag sikret ved, at stueetagen er udnyttet til ambulatorievirksomhed i sin fulde bredde.

3. Sengeafsnit skal have en størrelse, så de understøtter en effektiv drift.

I det skitserede forslag er dette sikret ved, at sengeafsnit etableres i to etager over hinanden, med trappeadgang i begge ender og midt i bygningen. Dette muliggør etagedrift af sengeafsnit på op til 30 patientenheder, hvilket anses for at være en driftseffektiv størrelse.

4. Det skal så vidt muligt undgås at flytte på installationstunge afdelinger, da dette medfører relativt store omkostninger set i relation til de funktionelle gevinster, som en flytning ville medføre.

Sterilcentral, røntgen- og operationsafdeling er derfor bibeholdt på deres nuværende placering i det skitserede forslag. Da nogle af disse afdelinger er placeret i enderne af henholdsvis under- og mellemetagen betyder det, at disse to etager også er udnyttet i deres fulde bredde.

5. Nuværende tekniske installationer bibeholdes.

Da varmeinstallationer mm. i høj grad går på tværs af bygningerne, er der i det skitserede forslag bibeholdt et større areal til teknikrum i under- og mellemetagen.

6. Der kan, som følge af reduktionen i antallet af senge i forbindelse med byggeriet af akutsygehuset i Aabenraa, blive behov for op til 72 yderligere senge i Specialsygehus Sønderborg.

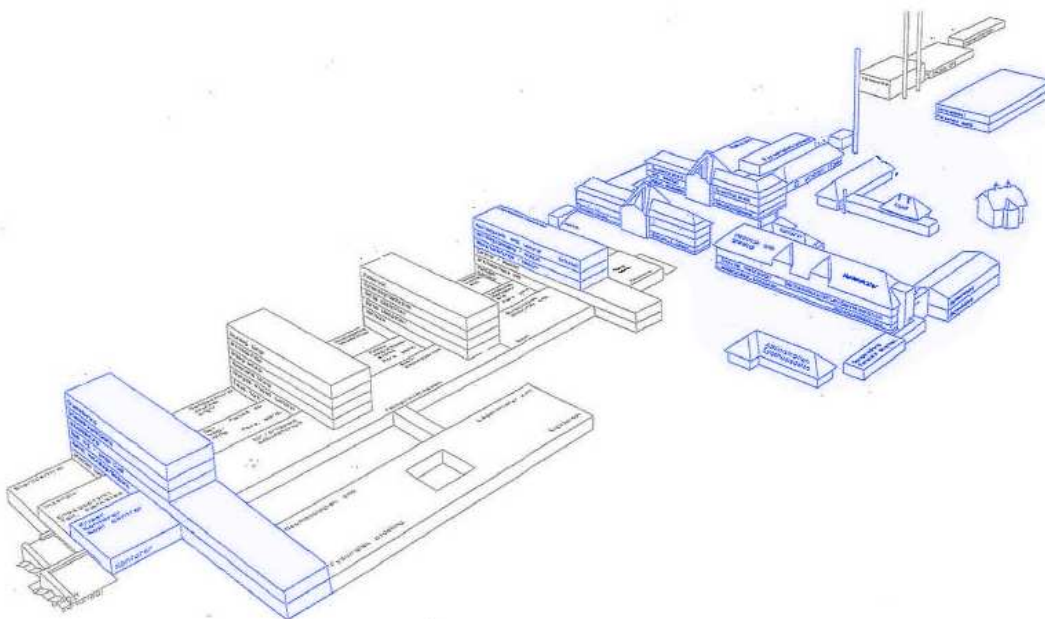
Det skitserede forslag rummer mulighed for en udvidelse med ca. 42 senge i de tre øverste etager i det nordligste sengetårn. Der er ligeledes mulighed for en udvidelse med ca. 28 senge i de øverste etager i de to mellemste tårne, hvilket dog vil have konsekvenser for de nedenfor nævnte arealer til kontorer og kursuscenter.

7. Som nævnt tidligere i notatet arbejdes der på, at Gigtforeningen skal overtage dele af de frigjorte arealer i Sønderborg.

Gigtforeningens hospital kan i det skitserede forslag rummes i det sydligste tårn, som for så vidt angår installationer, er adskilt fra det øvrige højhuskompleks. Etablering af Gigthospitalet i det sydlige tårn giver desuden gode muligheder for at etablere en selvstændig hovedindgang.

På baggrund af ovenstående vurderes det derfor, at Specialsygehus Sønderborg bedst ses etableret i det eksisterende højhuskompleks, men som et horisontalt fungerende sygehus med enkelte sengetårne centralt placeret over henholdsvis ambulatorium, operationsafsnit og røntgenafsnit (Figur 2).

Figur 2 Oversigt over arealanvendelsen i det skitserede forslag - de sorte bygninger er det som helt eller delvis anvendes af Sygehus Sønderjylland, de blå bygninger er disponible

I bilag 3 er der skitseret en mere detaljeret mulig udnyttelse, idet der på dette stade ikke er taget endelig højde for de enkelte afdelingers placering i bygningerne.

Samlet set betyder det, at det skitserede forslag summerer sig op til ca. 26.000 m² brutto til kliniske aktiviteter. Det skal imidlertid bemærkes, at der i det skitserede forslag ikke er taget højde for eventuelle reduktioner i arealanvendelsen, som følge af udmøntningen af de kommende rammeplaner for centrene. Eksempelvis forventes det, at Laboratoriecenteret kan reduceres med ca. 2.000 m² brutto. I alt 24.000 m² brutto, svarende til ca. 21.600 m² netto

Ud over arealanvendelse til kliniske aktiviteter er der desuden afsat ca. 3.600 m² brutto til gangarealer og ca. 2000 m² brutto til teknik/omklædning.

Yderligere foreslås der afsat ca. 1.400 m² brutto til kursuscenter og disponible kontorarealer/vagtværelser.

6. Konklusion

Nærværende notat beskriver et forslag til en vision og et grundlag for en funktionel og bygningsmæssig helhedsplan for fremtidens Specialsygehus Sønderborg.

Det skitserede forslag viser Specialsygehus Sønderborg som et sygehus, der bedst etableres i det eksisterende højhuskompleks, men som et horisontalt fungerende sygehus med enkelte sengetårne centralt placeret.

Denne indretning vurderes at give den bedst mulige adgang til sygehuset for patienterne, kombineret med en god sammenhæng mellem de enkelte funktioner på sygehuset.

Ligeledes giver denne indretning mulighed for at udvide den stationære kapacitet uden at dette går ud over sammenhængen i og adgangen til specialsygehuset.

Det skitserede forslag understøtter desuden i høj grad Sygehus Sønderjyllands arbejde med etablering af centre.

Sidst men ikke mindst giver indretningen mulighed for, at etablere gigtforeningens hospital i tæt tilknytning til Specialsygehus Sønderborg, hvilket understøtter visionen for Specialsygehus Sønderborg om en stærk profil inden for kronikerområdet.